

SINIF ÖĞRETMENLERİNİN ÖĞRENEN SINIF ÖZELLİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ*

Celal Teyyar UĞURLU**
Tuncay DİLCİ***

ÖZET

Öğrenen örgütler, örgütlerde sürekli öğrenmeyi amaçlamaktadırlar. Okullar öğrenme eylemlerinin merkezi olarak değişime ayak uydurmak zorundadırlar. Sınıflardaki öğrenme sürecinin, “öğrenen sınıflara” dönüştürülmelidir. İlköğretim okullarında öğretmenlerin öğrenen sınıfa ilişkin eylemlerinin gereklilik ve gerçekleştirme durumlarına yönelik görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada taramaya dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evreni, Sivas İli Merkez İlçe sınırları bulunan 74 ilköğretim okuludur. Yansız olarak seçilen 15 ilköğretim okulunda görev yapan bütün sınıf öğretmenleri araştırmaya dahil edilmiştir. Bu okullarda toplam 254 sınıf öğretmeni görev yapmaktadır. Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin gereklilik düzeyindeki görüşlerinin uygulama düzeyinden düşük olduğu; ancak hem gereklilik hem de uygulama düzeyinde öğrenen örgüt özelliklerine ilişkin görüşlerinin yüksek olduğu ve uygulamada öğrenen sınıf olma yolunda öğretmenlerin çabalarının yüksek olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Anahtar sözcükler: Öğrenme, örgüt, öğrenen sınıf, öğrenen örgüt

TEACHERS' OPINIONS RELATED WITH LEARNING CLASS CHARACTERİSTİC

ABSTRACT

Learning organizations aim for constant learning in organizations. Schools, as the center of learning actions, must keep up with the constant modifications. For this purpose, the learning process in the classrooms must convert to learning classes. The descriptive method based on scanning was used in this study which aims to reveal the opinions of the teachers at primary schools in terms of necessity and realization of the actions related with the learning class. Population of the study is 74 primary schools which are in the boundaries of central districts in Sivas city. All the primary school teachers who work at 15 primary schools which were chosen objectively were incorporated into the study. A total of 254 primary school teachers work at schools. SPSS package was used to analyze the data. As a result of the research, it was reached that the opinions of the primary school teachers in terms of learning class features

---

* Bu çalışma 5-7 Mayıs 2011-Sivas 10.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuştur

** Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, cugurlu@cumhuriyet.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, tdilci@cumhuriyet.edu.tr

at necessity level are lower than application level, but their opinions about the features of learning organizations at both necessity and application level are high and teachers' efforts are high in becoming a learning class in practice.

Key words: *Learning, organization, learning class, learning organization*

GİRİŞ

Öğrenmenin kalıcı izli davranış değişikliği olarak ifade edilmesi, öğrenme sürecinin anlamlılığının üzerinde durulmasını gerektirmektedir. Her birey parçası bulunduğu bir bütünün etkileyeni ve etkileneni durumundadır. Ortak bir amaçla aynı eylemlerin odağında olan bireyler, ara bağımlılık özelliği gösteriler. Bireylerin ara bağımlı olmaları onların bütüne anlamlı katkılarını artırmaları için kendi kişisel becerilerini işe katmalarını gerekli kılmaktadır. Senge (1998) “Dünya kendi içinde daha bağlantılı hale geldiği ve iş dünyası içinde karmaşık ve dinamik özellikler ağır bastığı sürece, çalışma daha da öğrenmeci olacak” demektedir. Örgüt için artık tek bir bireyin öğrenmesi yeterli kabul edilmemektedir. Öğrenen örgütlerdeki insanlar arzuladıkları isteklere ulaşmak için kendi yeterliklerini sürekli olarak büyütürler. Senge, özellikle iş sorunlarıyla ilgili önemli değişimleri açıklamada öğrenen örgütlerin önemli bir noktaya geldiğini ifade etmektedir (Smith, 1999).

Öğrenme kültürünü bir örgüt için hakim kılmak, sürekli öğrenmeyi örgüt ve bireyleri için amaç olarak kabul etmek gerekmektedir. Hatalardan arınık ve bilgi ile beslenen bir öğrenme kültürü yenileşme için gereklidir. Ancak, Kapp (1999)'ın Stinson, Pearson ve Lucas (2006)'dan aktardığına göre, öğrenen örgütler örgütsel öğrenme, yenileşme, problem çözmenin ötesinde amaç ve davranışlara odaklıdır. Bunun için temel örgütsel kültürü değiştirmenin gerekli olduğunu ifade ederler. Örgütsel kültür değişimi örgütsel öğrenme ile ilişkilendirilebilir. Taylor, Templeton ve Baker (2010) örgütsel öğrenmenin örgütlerde çalışanların bağlılığı artırmada, öğrenmeye karşı ilgiyi yükseltmede sorunların yönetilmesine yardımcı olduğunu ifade etmektedirler.

Senge (1998; Stinson, Pearson & Lucas, 2006) öğrenen örgütler için beş disiplin ortaya koyar.

1. Kişisel hakimiyet: Gerçekleri görme gücünde dürüst ve açık olmak, yaşam boyu öğrenme süreci içerisinde kişisel yeterliklerini, ustalıklarını artırmak ve bunun için çalışmak. Yüksek düzeyde bir kişisel ustalığa sahip olan kişiler, kendileri için derin önem taşıyan sonuçları tutarlı olarak gerçekleştirme yeteneğine sahiptirler. Kişisel ustalık kişisel görme ufkuyla sürekli olarak açıklık kazandırma ve onu

derinleştirme, enerjilerimizi odaklaştırma, sabrımızı geliştirme ve gerçekliği objektif olarak görme disiplinedir.

2. Zihni modeller: Dünyayı nasıl anlamlandırdığımız ile ilgili derin zihinsel görüş ve duyuşlardır. Zihnimize iyice yerleşmiş kökleşmiş varsayımlar, genellemeler, hatta resimler ve imgeler olarak dünyayı anlayışımızı ve eylemlerimizi etkilerler. Zihni modellerle çalışma aynayı içe çevirmekle başlar. İçsel resimlerimizi ortaya çıkarmayı, bunları yüzeye çıkarıp sıkı bir incelemeden geçirmeyi öğrenmek gerekir.

3. Paylaşılan vizyon: İnsanların gelecekte nerede olmak istedikleri ile ilgili somut resimlerdir. Bu resimler gerçek bağlanma ve görev almayı teşvik ederler yoksa yalın itaat duygusu değildir.

4. Takım halinde öğrenme: Birlikte düşünme, tartışma ve diyalog içerisinde bulunularak öğrenme bakışıdır. Takım halinde öğrenme disiplini “diyalog” ile başlar. Bu bir takımın bireylerinin varsayımları askıya alıp gerçek bir “birlikte düşünme” eylemine girme kapasitesidir. Takımlar öğrenmedikçe örgütlerde öğrenemez.

5. Sistem düşüncesi: Doğrusal bir etkiden daha çok karşılıklı öğrenme deneyimleridir. Sistem düşüncesi kavramsal bir çerçeve, bir bilgi bütünüdür. Sistem düşüncesi bütün olay örgüsünü açık seçik görme imkanı verir.

Öğrenen örgütler anlayışı farklı örgütlerde (O’Conner& Kotze, 2008; Sackmann, Eggenhofer-Rehart&Friesel, 2009; Smith, Crossen& Nigolini, 2000; Jones&Hendry, 1994) insanların örgütlerini anlamaları ve geliştirmelerinde araç olarak kullanılmaktadır. Bu örgütler, eğitim, sağlık, güvenlik ya da farklı işletme alanlarında karşımıza çıkabilmektedir. Senge (1990)’nin tanımladığı gibi, bir örgüt geleceği yaratma kapasitesini sürekli artırma peşindedir. Garvin (akt: O’Conner& Kotze, 2008)’e göre; öğrenen bir örgüt, yeni bilgi ve görüşleri ortaya çıkarmada, davranışları değiştirme, bilgiyi aktarma ve yaratma becerisine sahip olmak durumundadır. Garvin, etkili öğrenen örgütlerin beş ana özelliğinden söz eder. Bunlar:

1. Sistematik problem çözme
2. Deneyim ve yenileşme
3. Kendi deneyimlerinden öğrenme
4. Diğerlerinden öğrenme
5. Örgütte bilgiyi hızlı ve etkili aktarma.

Bu kavramlara örgütsel düzenleme ve liderlik kavramları da eklenmiştir. Öğrenen örgütleri açıklamada Senge (1998) tarafından tanımlanan beş disiplin, öğrenen örgütleri yaratmada bir formül

sağlamaktadır (Wick&Leon, 2006). Öğrenen örgütler, bireylerinin kapasitelerini artırmayı varlıklarını sürdürebilmek için gerekli görürler (Marsick ve Watkins, 1999). Handy öğrenen örgütlerin anlatmak istediğinden çok azını anlattığını ifade etmektedir (Smith, 1999). Zamanın hızla akması karşısında insanlar ve örgütler daha düzenli ve ayrıntılı olarak kendilerini yetiştirmelidirler (Garratt, 1999). Bir bütün olarak bakıldığında örgütler yenileşmeye ihtiyaç duymaktadırlar ve yenileşmeyi sürekli kılmanın yolu örgüt ve birey olarak sürekli öğrenme eylemlerinde bulunmaktır.

Okul örgütleri açısından bakıldığında, okulların örgüt olarak amaçlarını gerçekleştirme yolunda öğrenen örgütler olma misyonları, okulların geliştirilme sürecinde yararlanılacak bir “sistem bakışı” olarak görülmektedir. Bates ve Khasawrah (2005)’in yapmış oldukları araştırmada, öğrenen örgüt kültürü, öğrenmeyi aktarma iklimini ve örgütsel yenileşmeyi olumlu yönde etkilemektedir. Song, Kim&Kolb (2009)’un, “Öğrenen örgüt kültürünün örgütsel güven ve bağlılık üzerine etkisi” isimli araştırmalarında da öğrenen örgüt kültürünün örgütsel bağlılık ve güveni açıkladığına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Öğrenen örgüt kültürü, örgütsel bağlılık ve örgütsel güven arasında aracı bir değişken olarak kabul edilmiştir. Basım ve ark. (2009)’nin, “Çalışanların öğrenen örgüt algısının örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkisi” isimli çalışmasında da bu konu araştırılmıştır. Araştırma bulguları yöneticiler açısından değerlendirildiğinde de önemli sonuçlar sunmaktadır. Araştırma bulguları, araştırmaya katılan çalışanların öğrenen örgüt algıları ile örgütsel vatandaşlık davranışları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir.

Öğrenen örgütler doğrusal düşünmenin ötesinde yeni bakış açılarını, düşünme şekillerini ve fikirlerini başlatırlar. Öğrenen örgütlerin köşe taşı olarak sistem düşüncesi görülmektedir. Atak ve Atik (2007) sistem düşüncesi temelinde, örgüt liderlerinin örgütlerini ulaştırmaya çalıştıkları hedef olan öğrenen örgütlerin temel özelliklerini şöyle ifade etmektedirler:

- Mesleğinde derinliğe bilgi sahibi ve öz yetenekleri gelişmiş, öğrenmeyi öğrenmiş, bilgiyi paylaşımına açık, bilgiye nasıl ulaşılabileceğini bilen, araştıran, yenilikçi ve yaratıcı, değişime açık ve esnek, takım halinde çalışabilen çalışanlara sahip olmak,
- Örgütte öğrenmeyi sürekli ve kalıcı kılacak bir eğitim mekanizmasına sahip olmak,
- Örgütsel düzeyde bilgi paylaşım kültürüne sahip olmak,
- Sahip olunan örgütsel bilgiyi yönetebilmektir.

Sınıf örgütünün yöneticisi olarak öğretmen (Toprakçı, 2008) sınıf içerisindeki eylemleri yönetirken öğrenen bir sınıf kültürü oluşturmak durumundadır. Sınıf üyesi olarak öğrencilerin kişisel hakimiyetlerinin, yani onların yeterliklerinin farkına varmalarını sağlamak, beyinlerindeki zihni modellerin doğasına müdahale etmek ve birlikte sınıfın paylaşılan vizyonunu oluşturmak ve öğrenmek durumundadır. Bu sistem bakışıyla, yani sınıfa bütünsel bakış öğretmenin, sınıfın her parçasının ara bağımlılık özelliğini ön plana alarak birlikte öğrenme ve değişme idealini tüm sınıf üyelerine yayması gerekmektedir. Marzano (1992) sınıf içi öğrenmelerle öğrenciler, yeteneklerini geliştirme imkanı bulurlar. Leonard ve Straus'a göre, öğrenen örgütlerin yeni yöntemleri ve yeni teknolojileri kullanmaları, onların en ayırt edici özellikleri olarak söylenebilir. Örgütler, "Ya buluş yapacak, ya geri kalacak" (Gölönü, 2006). Sınıfların değişen doğası öğrencilerin bilgiye ulaşmada daha yaratıcı ve yapılandırmacı olmasını gerektirmektedir. Yaratıcı ve yapılandırmacı bir öğrenci ya da sınıf, öğrenen sınıf ortamı ile mümkün olabilir.

Bu amaçla çalışmada öğrenen bir sınıfın temel davranışları, öğrenen örgütlerin beş disiplini çerçevesinde ele alınmıştır. Öğretmenlerin, öğrenen sınıfa ilişkin eylemlerin gereklilik düzeyi ile öğretmenlerin bu eylemleri gerçekleştirme dereceleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir.

YÖNTEM

İlköğretim okullarında öğretmenlerin öğrenen sınıfa ilişkin eylemlerin gereklilik ve gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan bu çalışmada taramaya dayalı betimsel yöntem kullanılmıştır. Betimsel çalışmalar şu anki durumu ortaya koymak için yapılan çalışmalardır (Cohen, Manion and Morrison 2000; Balcı, 2005; Karasar, 1994).

Araştırmanın çalışma evreni Sivas İli Merkez İlçe sınırları içinde bulunan 74 ilköğretim okuludur. Okulların tamamında anketin uygulanması zaman, maliyet ve kontrol güçlüğü yaratacağından evrenin % 20'ü büyüklüğünde tesadüfi olarak küme örneklem seçilmiştir. (15 okul). Yansız olarak seçilen bu okullarda görev yapan bütün sınıf öğretmenleri araştırmaya dahil edilmiştir. Okullarda toplam 254 sınıf öğretmeni görev yapmaktadır. Okullarda görev yapan bütün sınıf öğretmenlerine ulaşılmaya çalışılmış; ancak araştırmaya katılan ve uygun bulunan 173 anket değerlendirmeye alınmıştır. Üzerinde işlem yapılan anket sayısı toplam sınıf öğretmeni sayısının % 68'ine karşılık gelmektedir.

Senge (1998) tarafından öğrenen örgütler için beş disiplin temelinde sınıf içi etkinliklerde öğrenen sınıf kültürünü yansıtan anket maddeleri oluşturulmuştur. Anketler 15 okuldaki bütün sınıf öğretmenlerine uygulanmış, geri dönen ve işlemeye uygun olan anketler değerlendirmeye alınmıştır.

Uygulanmadan elde edilen verilere dayalı yapılan güvenilirlik hesabında Cronbach's Alpha katsayısı .86 olarak bulunmuştur. Görüldüğü gibi bu sonuç genel olarak kabul gören .70'in (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004; Büyüköztürk, 2007) üstünde bir katsayıya sahiptir. Verilerin çözümlenmesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde t testi analizi ile gereklilik ve sergilenme ilişkisi için korelasyon katsayısına bakılmıştır. Aritmetik ortalamalar yorumlanırken Aralıklar 1.00-1.79 "oldukça düşük", 1.80-2.59 "düşük", 2.60-3.39 "orta", 3.40-4.19 "yüksek", 4.20-5.00 aralığı ise "oldukça yüksek" olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirmede anlamlılık düzeyi .05 olarak benimsenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Araştırmada öğretmenlerin cinsiyet, mezun olduğu okul, mesleki kıdem, okuldaki öğretmen sayısı, çalışılan okuldaki öğrenci sayısı değişkenlerine göre elde edilen bulgular sırasıyla aşağıda ele alınmıştır.

Öğretmenlerin Kişisel Özellikleri ve Araştırma Değişkenlerine İlişkin Sonuçlar

Bu başlık altında, cinsiyet, mezun olunan okul, mesleki kıdem, okuldaki öğretmen sayısı, çalıştığınız okuldaki öğrenci sayısı değişkenlerinin frekans ve yüzde dağılımları çizelge 1'de incelenmiştir.

Çizelge 1. Öğretmenlerin; cinsiyet, mezun olunan okul, mesleki kıdem, okuldaki öğretmen sayısı, çalışılan okuldaki öğrenci sayısı şeklindeki özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları.

DEĞİŞKENLER		f	%
Cinsiyet	Kadın	99	57,2
	Erkek	74	42,8
	Toplam	173	100
Mezun olunan okul	Eğitim Fakültesi	89	51,4
	Yüksekokul(lisans tamamlama)	84	48,6
	Toplam	173	100

Mesleki kıdem	15 yıl ve altı	67	38,4
	16 yıl ve üstü	106	61,3
	Toplam	173	100
Okuldaki öğretmen sayısı	20 ve altı	63	36,4
	21 ve üstü	110	63,6
	Toplam	173	100
Okuldaki öğrenci sayısı	500 ve altı	62	35,8
	501 ve üstü	111	64,2
	Toplam	173	100

Çizelge (1)'deki veri toplama araçlarını yanıtlayan öğretmenlerin, ele alınan kişisel özelliklerine göre frekans ve yüzde dağılımlarına bakıldığında; araştırmada görüşüne başvurulmuş öğretmenlerin 99'u (% 57,2) kadın iken, 74'ü (%42,8) erkektir. Okuldaki öğretmen sayısı bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin 89'u (% 51,4) eğitim fakültesi mezunu iken, 84'ü (% 48,6) yüksekokul (lisans tamamlama) mezunudur. Öğretmenlerin 67'si (% 38,4) 15 yıl ve altı kıdeme sahip iken, 106'sı (%61,3) 16 yıl ve üstü kıdeme sahiptir. Öğretmenlerin 63'ü (%36,40) öğretmen sayısı 20 ve altı okuldaki öğretmen sayısı grubunda, 110'unun (%63,60) öğretmen sayısı 21 yıl ve üstü okuldaki öğretmen sayısı grubunda, yer aldığı anlaşılmaktadır. Öğretmenlerin 62'si (% 35,8) okuldaki öğrenci sayısı 500 ve altında iken, 111'i (%64,2) öğrenci sayısı 501 ve üstünde yer almaktadır.

Öğretmenlerin Öğrenen Sınıf Özelliklerinin Gerekliklik Düzeyleri ve Sergilenme Düzeylerinin Ortalama, Ortalama Farkları ile Korelasyon Katsayılarına İlişkin Sonuçlar

Bu başlık altında, öğrenen sınıf özellikleri, gerekliklik ve sergilenme düzeylerinin ortalama, ortalama farkları ile korelasyon katsayılarına ilişkin sonuçlar incelenmiştir.

Çizelge 2. Sınıf öğretmenlerinin öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin gerekliklik düzeyleri, gerçekleşme düzeyi düzeyleri arasındaki ortalama, ortalama farkları ile korelasyon katsayıları

Öğrenen sınıf özellikleri	Gereklilik $\bar{x}$	ss	Sergilenme $\bar{x}$	ss	$\bar{x}_g - \bar{x}_s$	r
Öğrenen sınıfta işbirlikli öğrenme önemlidir.	4,39	0,72	3,96	0,93	0,43	0,13
Öğrenen sınıfta öğrenciler öğretmenleri ile birlikte öğrenirler.	3,92	0,97	3,72	0,92	0,20	0,25
Öğrenen sınıfta “sınıfın işi” öğrenmektir	4,13	0,81	3,90	0,88	0,23	0,13
Öğrenen sınıfta “sınıfın bütün olarak öğrenmesi” önemlidir.	4,40	0,73	3,93	0,88	0,47	0,07
Öğrenen sınıfta öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi önemlidir.	4,57	0,62	4,00	1,02	0,57	0,04
Öğrenen sınıfta sınıf içi dayanışma vardır.	4,37	0,69	3,83	0,87	0,54	0,15
Öğrenen sınıfta olumlu sıcak bir sınıf iklimi vardır.	4,53	0,69	4,05	0,89	0,48	0,01
Öğrenen sınıfta öğrencilerin kişisel öğrenme ufukları derinleştirilir.	4,32	0,74	3,77	0,85	0,55	-0,05
Öğrenen sınıfta sürekli öğrenme ortamı vardır.	4,27	0,78	3,93	0,78	0,34	-0,01
Öğrenen sınıfta öğretmenler nitelikli öğrenme ortamı yaratırlar.	4,43	0,59	3,99	0,78	0,44	0,03
Öğrenen sınıflarda bilgi paylaşılır.	4,46	0,64	3,98	0,85	0,48	-0,06
Öğrenen sınıfta “birlikte düşünme” eylemleri vardır.	4,24	0,83	3,77	,84	0,47	0,11
Öğrenen sınıflar takım halinde öğrenirler.	4,08	0,82	3,63	0,84	0,45	0,02
TOPLAM	4,32	0,43	3,88	0,63	0,44	0,06

Sınıf öğretmenlerinin öğrenen sınıf özelliklerine ilişki görüşlerinin gereklilik düzeyinde $\bar{x}=4,32$ ortalamayla “oldukça yüksek” görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenleri öğrenen sınıf özelliklerini derslerinde sergileme durumunu ise $\bar{x}=3,88$ ortalama ile “yüksek” düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Sınıf öğretmenleri öğrenen sınıf özelliklerini çoğunlukla “oldukça yüksek” düzeyde gerekli bulmuşlardır. Ancak bu özellikleri sınıflarında uygulama düzeylerinin ise paralellik göstermediği düşüş gösterdiği görülmektedir.

Özellikle “Öğrenen sınıfta öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi önemlidir.”; “Öğrenen sınıfta sınıf içi dayanışma vardır.”, “Öğrenen sınıfta olumlu sıcak bir sınıf iklimi vardır.”; “Öğrenen sınıfta öğrencilerin kişisel öğrenme ufukları derinleştirilir.” yargılarında $\bar{x}_g - \bar{x}_s$ farklarının en fazla olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine bütün olarak bakıldığında öğrenen sınıf özellikleri öğrenme etkinlikleri açısından önemli bulunmakta ve uygulanmasına önem verilmektedir. Öğrenen sınıf özelliklerinin gereklilik ve sergilenme durumları arasındaki korelasyona bakıldığında ise aralarında bir ilişki olmadığı öğrenen sınıflara ilişkin yargıların korelasyon ilişkisinin sıfıra yakın olduğu görülmektedir. En yüksek korelasyonun, “Öğrenen sınıfta öğrenciler öğretmenleri ile birlikte öğrenirler” yargısında olduğu görülmüştür.

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “cinsiyet” değişkenine göre durumu

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “cinsiyet” değişkenine göre t testi sonuçları çizelge 3’de yer almaktadır.

Çizelge 3. Öğretmen görüşlerinin *gereklilik ve sergilenme düzeyinde* cinsiyet değişkenine göre t testi sonuçları

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
Gereklilik					
Kadın	99	4,31	171		
Erkek	74	4,34			
					p
					,64
Sergileme					
Kadın	99	3,90	171		
Erkek	74	3,87			
					p
					,75

P< .05

Cinsiyet değişkenine göre gereklilik düzeyinde kadınlar $\bar{x}=4,31$, erkekler $\bar{x}=4,34$ ortalama ile birbirine yakın görüş belirtmişlerdir. Cinsiyet değişkenine göre aralarında ($t=-,46$ $p>.05$) aralarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sergilenme düzeyinde ise kadınlar $\bar{x}=3,90$ erkekler $\bar{x}=3,87$

ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Görüşler arasında ($t= ,32$ $p>.05$) anlamlı bir fark görülmemektedir.

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “mezun olduğu okul” değişkenine göre durumu

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergileme düzeyinde “mezun olduğu okul” değişkenine göre t testi sonuçları çizelge 4’de yer almaktadır.

Çizelge 4. Öğretmen görüşlerinin *gereklilik ve sergileme düzeyinde* mezun olduğu okul değişkenine göre t testi sonuçları

Mezun olduğu okul						
Gereklilik	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Eğt.Fak	99	4,40	0,36	171	2,41	,01
Diğer	74	4,24	0,48			
Mezun olduğu okul						
Sergileme	N	$\bar{x}$	SS	sd	t	p
Eğt. Fak.	89	3,91	0,59	171	,47	,65
Diğer	84	3,86	0,67			

P< .05

Mezun olduğu okul değişkenine göre gereklilik düzeyinde eğitim fakültesi mezunları $\bar{x}=4,40$ diğer fakülte mezunları $\bar{x}=4,24$ ortalama ile birbirine yakın görüş belirtmişlerdir. Mezun olduğu okul değişkenine göre aralarında ($t= 2,41$ $p<.05$) aralarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Eğitim fakültesi mezunları diğer fakülte ya da yüksek okullardan mezun olan öğretmenlere oranla öğrenen sınıf özelliklerini daha fazla önemsediklerini ortaya koymuşlardır. Sergilenme düzeyinde ise eğitim fakültesi mezunları $\bar{x}=3,91$ diğer fakülte mezunları $\bar{x}=3,86$ ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Görüşler arasında ($t= ,32$ $p>.05$) anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “kıdem” değişkenine göre durumu

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergileme düzeyinde “kıdem” değişkenine göre t testi sonuçları çizelge 5’de yer almaktadır.

Çizelge 5. Öğretmen görüşlerinin *gereklilik ve sergileme düzeyinde* kıdem değişkenine göre t testi sonuçları

Kıdem	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
Gereklilik					
15 yıl ve altı	67	4,35	0,41	171	,78
16 yıl ve üstü	106	4,30	0,45		
Sergileme					
15 yıl ve altı	67	3,83	0,64	171	-,80
16 yıl ve üstü	106	3,91	0,62		

P< .05

Kıdem değişkenine göre gereklilik düzeyinde kadınlar $\bar{x}=4,35$ erkekler $\bar{x}=4,30$ ortalama ile birbirine yakın görüş belirtmişlerdir. Kıdem değişkenine göre 15 yıl ve altı çalışma süresine sahip öğretmenlerle 16 yıl ve üstü çalışma süresine sahip öğretmen görüşleri arasında ($t= ,43$ $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sergilenme düzeyinde ise kadınlar $\bar{x}=3,83$ erkekler $\bar{x}=3,91$ ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Görüşler arasında ($t= ,42$ $p>.05$) anlamlı bir fark görülmemektedir.

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “okuldaki öğretmen sayısı” değişkenine göre durumu

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “okuldaki öğretmen sayısı” değişkenine göre t testi sonuçları çizelge 6’de yer almaktadır.

Çizelge 6. Öğretmen görüşlerinin *gereklilik ve sergilenme düzeyinde* okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre t testi sonuçları

Öğt.Say.	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
Gereklilik					
20 ve altı	63	4,34	0,42	171	,53
21 ve üstü	110	4,30	0,44		

Öğt.say. Sergileme	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
20 ve altı ,40	63	3,83	0,69	171	-,82
21 ve üstü	110	3,91	0,59		

Okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre gereklilik düzeyinde kadınlar $\bar{x}=4,34$ erkekler $\bar{x}=4,30$ ortalama ile birbirine yakın görüş belirtmişlerdir. Okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 20 ve altı öğretmen sayısına sahip okullarda çalışan öğretmenlerle 21 ve üstü öğretmen sayısına sahip öğretmen görüşleri arasında ($t= ,53$ $p>.05$) anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Sergilenme düzeyinde ise kadınlar $\bar{x}=3,83$ erkekler $\bar{x}=3,91$ ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Görüşler arasında ($t= -,82$ $p>.05$) anlamlı bir fark görülmemektedir.

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “okuldaki öğrenci sayısı” değişkenine göre durumu

Öğretmenlerin, öğrenen sınıf özelliklerine ilişkin görüşlerinin gereklilik ve sergilenme düzeyinde “okuldaki öğrenci sayısı” değişkenine göre t testi sonuçları çizelge 7’de yer almaktadır.

Çizelge 7. Öğretmen görüşlerinin *gereklilik ve sergilenme düzeyinde* okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre t testi sonuçları

Öğrenci sayısı Gereklilik	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
500 ve altı ,01	62	4,42	0,37	171	2,39
501 ve üstü	111	4,26	0,46		

Öğrenci sayısı Sergileme	N	$\bar{x}$	SS	sd	t
500 ve altı ,20	62	3,80	0,68	171	-1,28
501 ve üstü	111	3,92	0,59		

Okuldaki öğrenci sayısı değişkenine göre gereklilik düzeyinde kadınlar $\bar{x}=4,42$ erkekler $\bar{x}=4,26$ ortalama ile görüş belirtmişlerdir.

Okuldaki öğretmen sayısı değişkenine göre 500 ve altı öğrenci sayısına sahip okullarda çalışan öğretmenlerle, 501 ve üstü öğrenci sayısına sahip öğretmen görüşleri arasında ($t= 2,39$ $p<.05$) anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu durum öğrenci sayılarının az olduğu okulların daha işlevsel olarak kullanıldıklarını ve bu nedenle öğrenen sınıf özelliklerine uygun çalışmaların yapılabildiğini göstermektedir. Sergilenme düzeyinde ise kadınlar $\bar{x}=3,80$ erkekler $\bar{x}=3,92$ kullanıldıklarını ortalama düzeyinde görüş belirtmişlerdir. Görüşler arasında ($t= -1,28$ $p>.05$) anlamlı bir fark görülmemektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sınıf öğretmenlerinin öğrenen sınıf özelliklerine ilişki görüşlerinin gereklilik düzeyinde $\bar{x}=4,32$ sergileme düzeyinde ise $\bar{x}=3,88$ ortalama ile “yüksek” düzeyde görüşleri olduğu görülmüştür. Sınıf öğretmenleri öğrenen sınıf özelliklerini çoğunlukla “oldukça yüksek” düzeyde gerekli bulmuşlardır. Ancak bu özellikleri sınıflarında uygulama düzeylerinin ise paralellik göstermediği düşüş gösterdiği görülmektedir. Öğretmenlerin öğrenen sınıflara ilişkin etkinlik ya da davranışları sergilenme durumlarının düşüklüğü, sınıftaki öğrenci mevcudu, öğretmenlik meslek bilgisi yeterliliklerinin düşük olması, güdülenme eksikliği ve öğrenen sınıflarda gerçekleştirilecek etkinlikler hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları gösterilebilir.

Öğretmenlerin görüşlerine bütün olarak bakıldığında; öğrenen sınıf özellikleri öğrenme etkinlikleri açısından gerekli bulunmakta ve uygulanmasına önem verilmektedir. Öğrenen sınıf özelliklerinin gereklilik ve sergilenme durumları arasındaki korelasyon ilişkisinin sıfıra yakın olduğu görülmektedir. En yüksek korelasyonun, “Öğrenen sınıfta öğrenciler öğretmenleri ile birlikte öğrenirler” yargısında olduğu görülmüştür. Öğretmen öğrenci ilişkilerinin niteliği ve özellikle sınıf öğretmenlerinin öğrencileriyle geçirdikleri zamanın fazlalığı birçok dersi tek öğretmenle işliyor olmaları onların birlikte öğrenme özelliğini sınıf içi etkinliklerde daha çok önemsediklerini göstermektedir.

Özellikle “Öğrenen sınıfta öğrencilerin yaratıcılığının geliştirilmesi önemlidir.”, “Öğrenen sınıfta sınıf içi dayanışma vardır.”, “Öğrenen sınıfta olumlu sıcak bir sınıf iklimi vardır.”, “Öğrenen sınıfta öğrencilerin kişisel öğrenme ufukları derinleştirilir.” yargılarında $\bar{x}_g-\bar{x}_s$ farklarının en fazla olduğu gözlenmektedir. Öğretmenlerin görüşlerine bütün olarak bakıldığında öğrenen sınıf özellikleri öğrenme etkinlikleri açısından önemli bulunmakta ve uygulanmasına önem verilmektedir.

Araştırmada öğretmenlerin cinsiyet, mezun olunan okul, mesleki kıdem, okuldaki öğretmen sayısı, çalışılan okuldaki öğrenci sayısı değişkenlerine göre yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında görüşler arasında anlamlı farklılığın sergilenme düzeyinde olmadığı; gereklilik düzeyinde ise, mezun olduğu okul değişkeninde eğitim fakültesi lehine, okuldaki öğrenci sayısı değişkeninde ise 500 öğrenci ve altı okuldaki öğrenci sayısı lehine anlamlı bir farklılık ortaya koyduğu görülmektedir. Bu iki durum, okullardaki öğrenci sayılarının azlığı ve öğretmenlerin mezun oldukları okul değişkenleri öğretmenlerin öğrenen sınıf özelliklerinde gereklilik boyutunda anlamlı farklılık ortaya çıkmasında etkilidir. Ancak uygulama düzeyinde öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bir bütün olarak değerlendirildiğinde öğrenen sınıf özelliklerinin hem gereklilik boyutunda hem de sergilenme boyutunda öğretmenler tarafından “yüksek” ve “oldukça yüksek” düzeylerinde kabul gördüğü görülmektedir. Okul şartları, sınıf öğrenci sayıları, öğretmenlerin hazır bulunuşlukları ya da güdülenmişlikleri, öğrenen sınıflara ilişkin bilgi ve deneyim eksiklikleri öğretmenlerin öğrenen sınıf özelliklerini sınıflarında uygulamada sorunlar yaşamalarına neden olmuş olabilir.

Bu araştırma sonuçları ile ilgili şu önerilerde bulunulabilir: Sınıf öğretmenleri ile diğer branşlardaki öğretmen görüşleri karşılaştırmalı olarak araştırılabilir. Araştırma, aynı ya da farklı branşlardaki öğretmenlerle nitel boyutlu bir araştırma deseni ile gerçekleştirilebilir.

Bu sonuçlardan hareketle okul yönetimleri, öğrenen örgütler kavramı ve temel disiplinleri konusunda okullarında görev yapan öğretmenleri bilgilendirme çalışmalarını gerçekleştirebilirler. Derslik düzenlemeleri; öğrenen sınıflara uygun olacak şekilde öğrenci sayısı, materyal desteği, derslik sistemi gibi düzenlemelerle yeniden yapılandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Atak, M., Atik, İ. (2007) Örgütlerde sürekli eğitimin önemi ve öğrenen örgüt oluşturma sürecine etkisi, Havacılık ve Uzay Teknolojisi Dergisi, 3(1) 63-70.
- Bates, R., Khasawrah, S. (2005) Organizational learning culture, learning transfer climate and perceived innovation in Jordanian organizations, International Journal of Training and Development, 9(2)97-108.
- Basım, H.N., Şeşen, H., Sözen, C., Hazır, K. (2009) Çalışanların öğrenen örgüt algısının örgütsel vatandaşlık davranışlarına etkisi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 22 , 55-65.
- Garratt, B. (1999) The Learning Organisation 15 years on: some personal reflections, The Learning Organization, 6 (5) 202-206.

- Gölönü, S. (2006) Gelişen teknolojiler, öğrenen örgütler ve halkla ilişkiler, Selçuk İletişim, 4(3) 73-81.
- Jones, A.M., Hendry, C. (1994) The Learning Organization: Adult Learning and Organizational Transformation, British Journal of Management, 5(2) 153-162.
- Karasar, N. (1994) Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Kuramlar, İlkeler, Teknikler, Eğitim Araştırmaları Danışmanlık Ltd. Şkt. yayınları, Ankara.
- Kapp, K.M. (1999) Transforming your manufacturing organization into a learning organization, Hospital Material Management Quarterly, 4, 46-54.
- Marsick, V.J., Watkins, K.E. (1999) Looking again at learning in the learning organization: a tool that can turn into a weapon, The Learning Organization, 6 (5) 207-211.
- Marzano, J. (1992) A Different kind of Classroom, Teaching With Dimension of Learning, 1250 North Pitt Street, Alexandria.
- O'Conner, N. & Kotze, B. (2008) 'Learning Organizations': a clinician's primer, Australasian Psychiatry, 16, 3.
- Senge, P. M. (1998) Beşinci Disiplin, (Çev.Ayşegül İldeniz, Ahmet Doğukan), Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Senge, P.M. (1990) The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization (New York, Currency and Doubleday).
- Smith, P.A.C. (1999) The learning organization ten years on: a case study, The Learning Organization, 6 (5) 217-223.
- Song, J.H., Kim, H.M., & Kolb, J.A. (2009) The Effect of Learning Organization Culture on the Relationship between Interpersonal Trust and Organizational Commitment, Human Resource Development Quarterly, 20 (2) 147-167.
- Stinson, L., Pearson, D., Lucas, B. (2006) Developing a learning culture: twelve tips for individuals, teams and organizations, Medical Teacher, 28 (4) 309-312.
- Sackmann, S.A., Eggenhofer-Rehart, P.M., Friesel, M. (2009) Sustainable Change Long-Term Efforts Toward Developing a Learning Organization, 45(4) 521-549.
- Smith, M.E., Crossen, M., Nigolini, D. (2000) Organizational Learning, Debates Past, Present and Future, Journal of Management Studies, 37, 6.
- Taylor, G.S., Templeton, G.F., Baker, L.T. (2010) Factors Influencing the Success of Organizational Learning Implementation: A Policy Facet Perspective, *International Journal of Management Reviews*, 12, 353-364.
- Toprakçı, E. (2008) Sınıfa Dayalı Yönetim, Pegem akademi yayınları, Ankara.
- Yazıcıoğlu, Y., Erdoğan, S. (2004) SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Wick, C.W., Leon, L.S. (2006) From ideas to action: Creating a learning organization, Human Resource Management, 34(2) 299-311.

